

Detentiecapaciteit in Sint Maarten

Detentiecapaciteit in Sint Maarten

Opdrachtgever: Raad voor de rechtshandhaving
December 2013

Inhoudsopgave

	Voorwoord	5
	Samenvatting en aanbevelingen	7
	Summary and recommendations	9
1	Inleiding	13
1.1	Aanleiding	13
1.2	Doelstelling	14
1.3	Onderzoeksvraag en normenkader	14
1.4	Onderzoeksaanpak en afbakening	14
1.5	Leeswijzer	15
2	Capaciteit versus behoefte	17
2.1	Opgelegde straffen	17
2.2	Beschikbare detentiecapaciteit	17
2.3	Niet meegewogen factoren	18
3	Beschikbare sanctiecapaciteit	23
3.1	Gescheiden detineren van veroordeelden en niet-veroordeelden	23
3.2	Differentiatie van kort- en langgestraften	24
3.3	Gescheiden detineren van volwassenen en jeugdige veroordeelden	25
3.4	Gescheiden detineren van personen met een mentaal probleem	25
3.5	Gescheiden detineren van vreemdelingen	26
3.6	De totale detentiecapaciteit in Sint Maarten	26
4	Oplossingsrichtingen	29
4.1	Uitbreiding detentiecapaciteit	29
4.2	Integraal beleid gericht op preventie	29
4.3	Uitbreiding elektronisch toezicht	30
4.4	Verbeteren registratie	30
5	Conclusie	33
	Bijlage I Detentieratio in de regio	35
	Bijlage II: <i>Crime Stoppers</i> Programma	37
	Bijlage III: Overzicht geraadpleegde documenten	38

Voorwoord

In het jaarplan voor 2013 heeft de Raad voor de rechtshandhaving (hierna ook: de Raad) vastgelegd welke onderzoeken in 2013 worden uitgevoerd. Een van deze onderzoeken betreft de detentiecapaciteit.

Dit rapport bevat de uitkomsten van het onderzoek in Sint Maarten.

Indien onvoldoende celcapaciteit voor de tenuitvoerlegging van door de rechter opgelegde vrijheidsstraffen beschikbaar is, tast dat de geloofwaardigheid van de rechtspleging aan. Immers, normhantering via het toevoegen van straf is volstrekt ongeloofwaardig als rechterlijke uitspraken, waarin straffen worden opgelegd, niet worden geëxecuteerd.

De Raad gaat in dit onderzoek na hoeveel detentiecapaciteit nodig is om alle rechterlijke beslissingen tot onvoorwaardelijke gevangenisstraf ten uitvoer te leggen. De uitkomst daarvan is afgezet tegen de beschikbare capaciteit. Dat leidt tot een verontrustend beeld: zelfs als de huidige detentiecapaciteit in Sint Maarten nagenoeg zou worden verdubbeld blijft sprake van een capaciteitstekort. Dat betekent dat met de huidige celcapaciteit ten minste 40% van alle door de rechter opgelegde vrijheidsstraffen niet wordt tenuitvoergelegd.

Dat gegeven vraagt om meer en andere maatregelen dan 'stenen, beton, tralies en bewakers'. Het is daarom goed om alternatieven te verkennen waarbij kan worden geleerd van regionale projecten die resultaten hebben opgeleverd. Bovendien zet het inzetten op louter uitbreiding van de detentiecapaciteit een humaan detentiebeleid onder druk, omdat niet alleen voorzien dient te worden in extra cellen, maar ook in goed opgeleid personeel en adequate bejegening van gedetineerden, hetgeen voor het onderbezette gevangeniswezen in Sint Maarten geen sinecure zal zijn.

De Raad spreekt de hoop uit dat de in dit rapport gepresenteerde bevindingen en aanbevelingen niet alleen bijdragen aan een oplossing van het voorliggende probleem als zodanig, maar ook aan de totstandkoming van beleid dat op lange termijn de ontwikkelingen rond veiligheid en criminaliteit in Sint Maarten ten goede zal doen keren.

Net als bij eerdere onderzoeken van de Raad het geval was, werkten de betrokken organisaties en personen op constructieve wijze mee aan het onderzoek. De Raad is de personen die zijn benaderd zeer erkentelijk voor hun medewerking. Dit geldt in het bijzonder voor de medewerkers van de gevangenis en huis van bewaring Pointe Blanche en van het openbaar ministerie.

DE RAAD VOOR DE RECHTSHANDHAVING

Mr. J.J. van Eck, voorzitter
Mr. G.H.E. Camelia en
Mr. F.E. Richards.

Samenvatting en aanbevelingen

1 Samenvatting

Binnen de rechtshandavingsketen in Sint Maarten staat het buiten kijf dat een tekort aan detentiecapaciteit bestaat. Ook eerdere onderzoeken melden het bestaan van een tekort, vaak met de bevinding dat er onvoldoende data beschikbaar waren om de omvang van het tekort te kunnen vaststellen. Nu de laatste poging om de omvang van het cellentekort te berekenen al in 2006 heeft plaatsgevonden en volgens direct betrokkenen de omvang van het cellentekort toeneemt, alsmede gelet op de plannen van het ministerie van Justitie de detentiecapaciteit in Sint Maarten uit te breiden – hetgeen hoge kosten met zich meebrengt – is het volgens de Raad van groot belang om in kaart te brengen hoeveel celplaatsen minimaal nodig zijn om in de behoefte aan celcapaciteit te voorzien.

De facto zijn er in Sint Maarten geen maatregelen genomen om het tekort aan detentiecapaciteit structureel geheel of gedeeltelijk op te lossen. Wel is sprake van een aantal als tijdelijk bedoelde maatregelen. Een gedeelte van het politiebureau te Philipsburg en het Grenshospitium Simpson Bay zijn bijvoorbeeld door de minister van Justitie als huis van bewaring aangewezen, waarmee de minister beoogt de detentiecapaciteit in Sint Maarten uit te breiden. De Raad constateert dat deze als tijdelijk aangekondigde oplossingen, gezien de aanhoudende druk op de detentiecapaciteit, permanente vormen lijken aan te nemen, terwijl deze capaciteit daarvoor ongeschikt is gelet op de in (inter)nationale normen te stellen eisen aan detentie inrichtingen.

Om te kunnen vaststellen of de detentiecapaciteit in Sint Maarten aansluit bij de behoefte heeft de Raad geïnventariseerd hoeveel jaren onvoorwaardelijke gevangenisstraf in de jaren 2008 tot en met 2012 gemiddeld door de rechterlijke macht in eerste aanleg aan minderjarigen, volwassenen en jongvolwassenen in Sint Maarten is opgelegd. Die berekening leidt tot een indicatie dat in Sint Maarten behoefte bestaat aan ten minste 251 celplaatsen, terwijl dat er nu 143 zijn. Dat betekent, dat van alle door de rechter opgelegde vrijheidsstraffen (naast het deel dat als gevolg van voorwaardelijke invrijheidstelling niet ten uitvoer wordt gelegd), een aanzienlijk deel – naar schatting ten minste 40% – niet kan worden geëxecuteerd.

De hiervoor vermelde berekening is aan de voorzichtige kant. Een aantal factoren beïnvloedt de werkelijke behoefte. Indien Sint Maarten ernst maakt met de implementatie van de bepalingen in de Staatsregeling over gescheiden detentie en behandeling van veroordeelden, niet-veroordeelden en jeugdigen – de Raad acht dit dringend gewenst – zal dat betekenen dat meer celplaatsen nodig zijn. Verder anticipeert de rechtshandhaving in Sint Maarten in de praktijk op het capaciteitsprobleem en wordt voor afdoeningswijzen gekozen die detentie ontwijken, bijvoorbeeld een volledig voorwaardelijke strafeis van het openbaar ministerie (OM) of beleid dat erop is gericht bepaalde categorieën verdachten heen te zenden gedurende voorlopige hechtenis. In het rapport benoemt de Raad nog een aantal factoren.

Aangenomen kan worden dat bij voldoende detentiecapaciteit dit beleid zal wijzigen en dat meer cellen nodig zijn. Het is zaak om te voorkomen dat een vicieuze cirkel ontstaat: een toename van de detentiecapaciteit leidt tot een oplegging en executie van meer gevangenisstraffen, waardoor weer een tekort aan detentiecapaciteit ontstaat. De Raad sluit zich aan bij wat andere onderzoekers¹ al opmerkten: het creëren van detentieplaatsen is niet het grootste probleem, maar het handhaven van een behoorlijk niveau van bejegening is dat wel omdat niet alleen voorzien dient te worden in extra cellen, maar ook in goed opgeleid personeel.

¹ Voortgangsrapportage van juli 2011 van mr. dr. J. de Lange en prof. Mr. P.C. Vegter. Het CPT is een van de monitormechanismen van de Raad van Europa. Het CPT controleert de opvolging van het Europees Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing. Daartoe legt het CPT bezoeken af aan de plaatsen in de lidstaten waar mensen die van hun vrijheid zijn beroofd, gedetineerd worden en legt zijn bevindingen en aanbevelingen vast in een verslag. Het CPT heeft in juni 2007 een rapport uitgebracht over onder andere Sint Maarten (www.cpt.coe.int). De Gouverneur van Sint Maarten rapporteert halfjaarlijks aan de Rijksministerraad over de implementatie en de uitvoering van de te nemen verbeteringen. De heren Vegter en de Lange stellen de voortgangsrapportages in opdracht van de Gouverneurs op.

Sint Maarten bevindt zich met een detentieratio van 374 gedetineerden per 100.000 inwoners in januari 2011 nog in de regionale middenmoot.² Een uitbreiding tot 251 celplaatsen zou, bij volledige bezetting daarvan (dus 251 gedetineerden), resulteren in een detentieratio van 671 gedetineerden per 100.000 inwoners. Een ratio die in de regio nergens, en wereldwijd nauwelijks voorkomt.

Bovendien is sprake van een forse stijging van het aandeel van minderjarigen en jongvolwassenen in (vaak ernstige vormen van) criminaliteit.³ De rechtshandhavende instanties uiten hun zorgen over het risico dat generaties opgroeien onder omstandigheden die leiden tot een verhoogd risico op criminaliteit.

Om bovenvermelde redenen meent de Raad dat uitbreiding van de celcapaciteit niet het enige antwoord op het probleem is. De Raad heeft daarom verschillende mogelijkheden onderzocht, zoals regionale voorbeelden van integraal beleid gericht op preventie, uitbreiding van de mogelijkheden van elektronisch toezicht en de verbetering van de registratie van gegevens door onder meer het openbaar ministerie, het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en het huis van bewaring en strafgevangenis Pointe Blanche.

De Raad meent dat het nu van groot belang is dat alternatieven voor gevangenisstraf ontwikkeld worden en dat gebouwd wordt aan beleid dat de samenleving beveiligt tegen misdaad en jongere generaties in Sint Maarten kansen biedt.

2 Aanbevelingen

De Raad doet de minister van Justitie de volgende aanbevelingen:

1. Creëer extra cellen.
2. Implementeer de regelgeving over gescheiden detineren en behandelen van veroordeelden, niet-veroordeelden en jeugdigen en over differentiatie van detentieplaatsen.
3. Investeer in preventieve maatregelen en zorg dat deze maatregelen een structurele inbedding krijgen.
4. Bevorder dat de registratie van gegevens binnen de rechtshandhavingsketen verbetert.

² Zie bijlage I.

³ Zie o.a. E.C. Leertouwer en M.A. Verhoeven (WODC 2006). Memorandum 2006-5 Toepasbaarheid van de PMJ-ramingsmethodiek op de Nederlandse Antillen, p.5; KLPD, 2011. Criminaliteitsbeeldanalyse Sint Maarten: Een onderzoek naar georganiseerde en commune criminaliteit, p.182 en Jaarverslag OM 2012.

Summary and recommendations

1 Summary

Within the law enforcement chain on Sint Maarten it is beyond dispute that a shortage of detention capacity exists. Also earlier investigations report the existence of a shortage, often with the finding that insufficient data were available in order to be able to establish the extent of the shortage. Now that the last attempt to calculate the extent of the shortage of cells has already taken place in 2006 and according to those directly involved the extent of the shortage of cells increases, as well as in view of the plans of the ministry of Justice to expand the detention capacity on Sint Maarten – which involves high costs – according to the Council it is of great importance to analyze how many cell spaces are minimally necessary to meet the need in cell capacity.

As a matter of fact no measures have been taken on Sint Maarten to solve the shortage in detention capacity structurally entirely or partially. In fact a number of provisional measures has been taken. A part of the police station in Philipsburg and the first floor of Holding Center for illegal immigrants Simpson Bay have for instance been designated by the minister of Justice as detention center, with which the minister envisages to expand the detention capacity on Sint Maarten. The Council observes that this solution announced as temporary, seen the continuous pressure on the detention capacity, seem to be taking on permanent forms, while the capacity is not suitable for that in view of the requirements to be set to long term detention institutions according to (inter) national standards.

In this inspection the Council investigates whether the detention capacity matches up to the need. The actual execution of judgments after all is of great importance for the functioning of the criminal justice system. The Council is of the opinion that a state under the rule of law, in which judgments from judges are not executed, undermines itself.

In order to establish whether the detention capacity on Sint Maarten links up with the need the Council has listed how many years unconditional prison sentences in the years 2008 until 2012 on average have been imposed by the judiciary in first instance on adults, young adults and youths on Sint Maarten. That calculation results in an indication that on Sint Maarten there is a need for at least 251 cell spaces, while presently there are 143. That means that of all prison sentences imposed by the court (besides the part that as a result of conditional release is not executed), a considerable part – according to estimate at least 40% – cannot be executed.

These 251 cell spaces is a cautious calculation. A number of factors influence the real need. If Sint Maarten is serious about the implementation of the provisions in the Constitution about separated detention and treatment of convicted persons, non-convicted persons and youths – the Council considers this very urgent – that will mean that more cell spaces are needed. Further the law enforcement on Sint Maarten in practice anticipates on the capacity problem and the choice is made for sanctions and measures which avoid detention, for instance an entire conditional demand from the public prosecution service or policy which is directed to releasing certain category suspects during pretrial detention. In the report the Council mentions a number of factors.

It can be expected that with sufficient detention capacity this practice will change and more cells are needed. It should be avoided that a vicious circle is created: an increase of the detention capacity results in imposing and executing of more prison sentences, through which again a shortage in detention capacity is created. The Council endorses what other investigators⁴ already observe: creating of detention places is not the greatest problem, but

⁴ Progress report of July 2011 of dr. J. de Lange, LL.M. and prof. P. C. Vegter, LL.M. The CPT is one of the monitoring mechanisms of the Council of Europe. The CPT controls the follow-up of the European Convention for the prevention of torture and inhuman or humiliating treatment or punishment. To that end the CPT pays visits to the places in the member states where people who have been deprived of their freedom, are detained and puts down its findings and recommendations in a report. The CPT brought out a report in June 2007 about among other things Sint Maarten (www.cpt.coe.int). The Governor of Sint Maarten reports half-yearly to the Kingdom council of ministers about the implementation and the execution of the improvements to be made. Mrs. Vegter and de Lange draw up the progress reports on instruction of the Governors.

the maintenance of a proper level of treatment is, because not only extra cells need to be provided for, but also for well trained personnel and adequate treatment of detainees.

Further Sint Maarten finds itself with a detention ratio, that is the number of detainees per 100.000 inhabitants, in January 2011 of 374 detainees per 100.000 inhabitants in the regional middle group. An expansion to 251 cell places, by complete occupation of those cell places (thus 251 detainees), would result in a detention ratio of 671 detainees per 100.000 inhabitants. That constitutes a ratio which is hardly found anywhere in the region and worldwide.

Moreover a significant increase of the part of minors and young adults in (often serious forms of) criminality is to be seen.⁵ The law enforcing instances utter their concern about the risk that generations grow up under circumstances which result in an increased risk to crime. For abovementioned reasons the Council thinks that the expansion of the cell capacity is not the only answer to the problem.

Therefore alternatives must be developed for prison sentence. The Council has investigated several possibilities, such as regional examples of integral policy directed to prevention, expansion of the possibilities of electronic supervision and the improvement of the registration of information within the law enforcement chain.

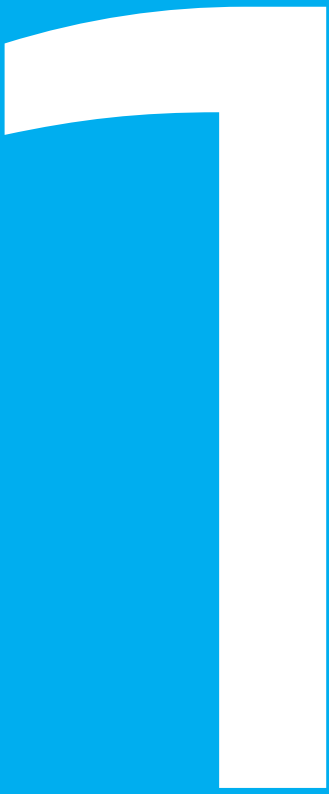
The challenge therefore especially seems to be, building on sanctioning policy which protects the society against crime and offers young generations on Sint Maarten chances.

2 Recommendations

The Council presents the following recommendations to the minister of Justice.

1. Create extra cells.
2. Implement the legal provisions about separate detaining and treating of persons who have been convicted, persons who have not been convicted and youths and about differentiation of detention places.
3. Invest in prevention measures and take care that these measures get a structural embedding.
4. Promote that the registration of information within the law enforcement chain improves.

⁵ E.C. Leertouwer and M.A. Verhoeven (WODC 2006). Memorandum 2006-5 Applicability of the PMJ-estimate methodology on the Netherlands Antilles, page 182 and Annual report Public Prosecution Service 2012.

Inleiding

1.1 Aanleiding

Ingevolge artikel 3, eerste lid, onder b van de Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving vallen onder het toezicht van de Raad voor de rechtshandhaving (verder: de Raad) die instellingen en inrichtingen die vrijheidsstraffen en vrijheidsbeperkende maatregelen ten uitvoer leggen. Alle aspecten betreffende deze instellingen en inrichtingen, waaronder het functioneren van het gevangeniswezen en de detentieomstandigheden, vallen onder de inspectiebevoegdheid van de Raad. In het jaarplan voor 2013 heeft de Raad daarom onder andere bepaald dat in 2013 een onderzoek zal worden gedaan naar de detentiecapaciteit in Sint Maarten.

De reden daarvoor is dat in Sint Maarten al geruime tijd sprake is van een cellentekort. Reeds in het Plan Veiligheid Nederlandse Antillen (PVNA) van 8 december 2005⁶ is gesignaleerd dat in Sint Maarten een detentiecapaciteitstekort bestaat. Als concrete doelstelling voor Sint Maarten is vermeld:

Het tot stand brengen van een zodanige detentiecapaciteit dat voortijdige heenzending van gedetineerden (uit politiecellen, huis van bewaring of strafgevangenis), dan wel selectief aanhouden van verdachten, als gevolg van detentiecapaciteitstekort in beginsel niet meer voor kan komen.

Ook de commissie Camelia-Römer⁷ in 2006 en het WODC in haar rapporten van zowel 2006⁸ als 2007⁹ constateren dat sprake is van een tekort. De rapporteurs van het WODC wijzen op eerder door anderen gemaakte schattingen van het in Sint Maarten benodigde aantal cellen, en wel “een verdubbeling van het huidige aantal cellen” en een “uitbreiding van de celcapaciteit tot 350 à 375 plaatsen”. In het laatste rapport is ook vermeld dat de criminaliteit ernstiger wordt en dat het aandeel jongeren toeneemt. Deze gegevens zijn van invloed op de hoogte en duur van de gevangenisstraf en het aantal gedetineerden.

Ten slotte geeft het Criminaliteits Beeld Analyse (CBA) rapport over Sint Maarten uit 2011¹⁰ aan dat sprake is van een tekort aan cellen en noemt in dit verband uitdrukkelijk de jongeren. In het rapport is vermeld dat uitbreiding van de celcapaciteit en het eventueel inrichten van een aparte jeugdafdeling nodig is om meer mogelijkheden aan politie en justitie te geven bij de aanpak van jeugdcriminaliteit.

Het openbaar ministerie (OM) in Sint Maarten luidt in 2011 de noodklok:¹¹ er zijn steeds minder cellen voor de voorlopige hechtenis beschikbaar. Het ministerie van Justitie in Sint Maarten wijst vervolgens bij ministeriële regelingen van de minister van Justitie van 21 december 2011¹² een deel van het cellencomplex van het politiebureau te Philipsburg en het Grenshospitium te Simpson Bay aan als huis van bewaring. De aanhef van deze ministeriële regelingen vermeldt:

“De dringende omstandigheid dat Sint Maarten te maken heeft met een ernstig tekort aan celcapaciteit en meer in het bijzonder voor de detentie van verdachten van wie bewaring, gevangenhouding of gevangenneming is bevolen. (...) Dat in afwachting van de uitwerking van de meer structurele oplossingen thans besloten wordt om de bovenste verdieping van de politiewacht en de bovenste verdieping van het Grenshospitium te Simpson Bay aan te wijzen tot huis van bewaring.”

⁶ Het Plan Veiligheid Nederlandse Antillen was het resultaat van de vanaf 2003 door de regering van de voormalige Nederlandse Antillen genomen initiatieven op de steeds sterker wordende roep uit de samenleving om acute verbetering van de veiligheidssituatie in de voormalige Nederlandse Antillen. Het plan zag op verbetering van de veiligheidssituatie op alle eilandgebieden en had een looptijd tot eind 2007 en is verlengd met het PVNA-2. Het PVNA is uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie van de Nederlandse Antillen. In het kader van het PVNA zijn Nederlandse samenwerkingsmiddelen beschikbaar gesteld.

⁷ Evaluatieonderzoek Rechtshandhaving: de keten is zo sterk als de zwakste schakel. (2006). S.F.C. Camelia-Römer, W.A. Tweeboom, F.W. Stüger, A.F. Paula en C.M. Grüning.

⁸ Memorandum 2006-5 Toepasbaarheid van de PMJ-ramingsmethodiek op de Nederlandse Antillen (2006). E.C. Leertouwer en M.A. Verhoeven.

⁹ Georganiseerde criminaliteit en rechtshandhaving op St. Maarten. (2007). M.A. Verhoeven, R.J. Bokhorst, F.L. Leeuw, S. Bogaerts en P.C.M. Schotborgh-van de Ven.

¹⁰ <http://www.sintmaartengov.org/SiteCollectionImages/attachment.pdf> of http://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/documenten-algemeen/publicaties-archieef/2011_cba_sint_maarten.pdf.

¹¹ Jaarverslag openbaar ministerie Sint Maarten over 2011.

¹² AB 2012, 3 en AB 2012, 4.

Ondanks dat in ieder geval sinds 2005 is gesignaleerd dat sprake is van een cellentekort zijn er geen maatregelen getroffen om het probleem structureel op te lossen dan wel te verminderen. De in het kader van het Plan Veiligheid Nederlandse Antillen beschikbaar gestelde financiële middelen heeft Sint Maarten niet weten te benutten. De Raad meent dat, indien onvoldoende capaciteit voor de tenuitvoerlegging van door de rechter opgelegde straffen beschikbaar is, de geloofwaardigheid van de rechtspleging wordt aangetast. Immers, normhantering via het toevoegen van straf is volstrekt ongeloofwaardig als rechterlijke uitspraken, waarin straffen worden opgelegd, niet worden geëxecuteerd.

Inmiddels heeft het ministerie van Justitie in Sint Maarten plannen om de detentiecapaciteit in Sint Maarten uit te breiden. Nu er tot op heden geen onderbouwde berekening beschikbaar is van de omvang van het gestelde tekort aan detentiecapaciteit grijpt de Raad deze kans aan een bijdrage te leveren aan de planvorming hieromtrent.

1.2 Doelstelling

De Raad richt zich in dit onderzoek op het aanbod versus de behoefte aan detentiecapaciteit. De Raad berekent hoeveel celplaatsen minimaal nodig zijn om te voorzien in de benodigde detentiecapaciteit. Verder onderzoekt de Raad mogelijke oplossingsrichtingen voor het detentiecapaciteitstekort, waarmee de Raad beoogt bij te dragen aan het op termijn terugdringen van de veiligheids- en criminaliteitsproblematiek in Sint Maarten.

1.3 Onderzoeksvraag en toetsingskader

De Raad spitst het onderzoek toe op beantwoording van de volgende vraag:

Sluit de beschikbare detentiecapaciteit in Sint Maarten aan bij de behoefte?

Ter beantwoording van deze onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Welke detentiecapaciteit is in Sint Maarten nodig?
2. Welke detentiecapaciteit is in Sint Maarten beschikbaar?
3. Sluit de behoefte aan detentiecapaciteit aan bij de beschikbare capaciteit?
4. Zo niet, welke oplossingsrichtingen zijn er om het verschil te overbruggen?

1.4 Onderzoeksaanpak en afbakening

De inspecteurs van de Raad hebben eerst een juridisch onderzoek uitgevoerd om in kaart te brengen hoe de detentiecapaciteit in Sint Maarten zou moeten worden georganiseerd op grond van de geldende nationale en internationale regelingen.

Bij de gevangenis en het huis van bewaring Pointe Blanche en het ministerie van Justitie zijn vervolgens documenten opgevraagd om een beeld te krijgen van hoe de in Sint Maarten beschikbare detentiecapaciteit is ingericht.

Daarna zijn de zittingslijsten van de jaren 2008 tot en met 2012 opgevraagd bij het openbaar ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Uit die lijsten is gedestilleerd welke straffen zijn opgelegd door het gerecht in eerste aanleg te Sint Maarten. Deze data zijn door de Raad verwerkt.

De Raad heeft de cijfers betreffende de opgelegde straffen over de afgelopen vijf jaren verzameld omdat dit volgens internationaal geaccepteerde normen als een representatieve periode kan worden beschouwd. Bij de

inventarisatie van de onvoorwaardelijk opgelegde straffen heeft de Raad achtereenvolgens onderscheiden de volwassenen, jongvolwassenen (in de leeftijd van 18 tot en met 23 jaar) en minderjarigen. Binnen die categorieën (jong)volwassenen zijn conform de wettelijke bepalingen onderscheiden de straffen met een duur van acht maanden of meer en straffen met een duur tot acht maanden. Elke veroordeling is in de inventarisatie verwerkt, waarna per categorie is berekend hoeveel jaren onvoorwaardelijke gevangenisstraf in totaal in de jaren 2008 tot en met 2012 is opgelegd. Vervolgens is daarvan het gemiddelde berekend waarmee is bepaald hoeveel jaren celstraf gemiddeld per jaar is opgelegd, hetgeen een indicatie is voor het aantal benodigde cellen. Een en ander is verwerkt in tabel 1.

Ook hebben de onderzoekers van de Raad het huis van bewaring en gevangenis Pointe Blanche, de als huis van bewaring aangewezen politiecellen en het als huis van bewaring aangewezen Grenshospitium te Simpson Bay bezocht.

Tot slot is literatuurstudie verricht om inzicht te krijgen in de mogelijke alternatieven voor detentie, waarbij ook is gekeken naar 'best practices' uit de regio.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 berekent de Raad de behoefte aan cellen in Sint Maarten. Ook de factoren die van invloed kunnen zijn op de capaciteitsbehoefte zijn vermeld.

In hoofdstuk 3 zet de Raad het internationale en nationale normenkader uiteen en hoe de detentiecapaciteit in de praktijk in Sint Maarten is ingericht. Hoofdstuk 4 geeft ten slotte een aantal richtingen aan waaraan gedacht kan worden om bij te dragen aan een oplossing voor het gesignaleerde probleem, gevolgd door een conclusie in hoofdstuk 5.

In bijlage I is opgenomen de detentieratio (het aantal gedetineerden per 100.000 inwoners) in de landen in de Caribische regio. Bijlage II betreft het *Crime Stoppers* Programma en bijlage III een lijst met geraadpleegde documenten.

2

Capaciteit versus behoefte

2.1 Opgelegde straffen

Het kostte de inspecteurs van de Raad grote moeite om de voor de analyse noodzakelijke gegevens te verzamelen omdat het OM de data niet systematisch in geautomatiseerde vorm opslaat. De data zijn door de Raad gegeneerd uit zittingslijsten van het OM en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie waarop door de officier van justitie dan wel de griffier de gevangenisstraffen zijn genoteerd.

Tabel 1:

	2008		2009		2010		2011		2012			
	Aantal personen	jaren	Aantal personen	jaren	Aantal personen	jaren	Aantal personen	jaren	Aantal personen	jaren	Totaal jaren	Gemiddelde over de 5 jaren
volwassenen												
≥ 8 maanden	50	169.8	51	170.2	33	127.9	43	249.9	49	169	886.8	177.4
< 8 maanden	42	11.1	44	13.6	32	8.4	28	10.8	29	7.7	51.6	10.3
jongvolwassenen (18-23)												
≥ 8 maanden	27	134.9	20	68.7	13	66.3	20	152.2	28	131	553.3	110.7
< 8 maanden	14	2.9	16	3.6	8	1.9	16	0.3	9	2.6	11.0	2.3
minderjarigen												
gevangenisstraf	7	6.7	6	6.9	4	10.9	2	0	4	15.3	39.8	8.0
Totaal		325.4		263		215.4		412.9		326		308.7

Aantal personen: Het totaal aantal personen per jaar aan wie een onvoorwaardelijke gevangenisstraf is opgelegd.

Jaren: Het gemiddeld aantal jaren onvoorwaardelijke gevangenisstraf dat aan volwassen, jongvolwassen en minderjarige personen in een jaar is opgelegd.

Gemiddelde over de jaren: Het gemiddelde van de totaal opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraffen in de periode 2008 tot en met 2012.

2.2 Benodigde detentiefaciliteit

Het gegeven dat gemiddeld per jaar 308.7 jaren gevangenisstraf is opgelegd, levert een indicatie op dat 308.7 celplaatsen nodig zijn. Immers, gemiddeld moet jaarlijks ten uitvoer worden gelegd wat gemiddeld jaarlijks wordt opgelegd. Ieder jaar aan opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraf impliceert dat een veroordeelde delinquent een jaar lang een celplaats bezet houdt.

Een aantal factoren is van invloed op de werkelijk benodigde capaciteit. Een belangrijke factor vormt de voorwaardelijke invrijheidstelling (VI).¹³ In de meeste gevallen komt een veroordeelde na het uitzitten van 2/3 deel van zijn straf en minimaal 9 maanden in aanmerking voor een voorwaardelijke invrijheidstelling. Het is de minister van Justitie die per geval beslist of al dan niet voorwaardelijke invrijheidstelling wordt verleend.

Tijdens het onderzoek van de Raad is gebleken dat in de jaren 2011 en 2012 in totaal 58 verzoeken om VI tot 35 toe- en 23 afwijzingen leidden, respectievelijk 60 en 40% van de verzoeken. De Raad gaat er in zijn berekeningen van uit, dat ook in de toekomst 60% van de verzoeken zal worden toegewezen.

¹³ De voorwaardelijke invrijheidstelling is gebaseerd op artikelen 18 en 19 van het WvSr, jo. de artikelen 28 t/m 32 van het Reclasseringsbesluit 1953. Voorts kan de minister van Justitie op grond van artikel 3 lid 1 van de Beschikking elektronisch toezicht (BET) de bijzondere voorwaarde van elektronisch toezicht aan het verlov uit de gevangenis verbinden. Tot slot kan de minister van Justitie aan de vreemdeling die tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van minder dan vijf jaar is veroordeeld op grond van het communiqué no. 002/2002, zoals gewijzigd door het nieuwe beleid van de minister van Justitie van Sint Maarten, vreemdelingenratie verlenen met als voorwaarde verwijdering uit het land Sint Maarten en een verbod van terugkeer. De mogelijkheden om met elektronisch toezicht dan wel middels toekenning van vreemdelingenratie de gevangenis voor ommekomst van de straf te verlaten zijn buiten beschouwing gelaten omdat deze mogelijkheden (mede) bedoeld zijn als alternatief voor het gebruik van de schaarse cellen (zie nota van toelichting bij de beschikking elektronisch toezicht en het communiqué no. 002/2002, zoals gewijzigd door het nieuwe beleid van de minister van Justitie van Sint Maarten).

Aan langgestraften, dus de categorie die in beginsel in aanmerking komt voor VI, werd gemiddeld per jaar ($177.4 + 110.7 =$) 288.1 (zie tabel 1) jaren gevangenisstraf opgelegd.¹⁴

Indien alle verzoeken om VI zouden worden toegekend, dan wordt $1/3$ deel van 288.1 jaren gevangenisstraf (= 96 jaren) niet uitgezeten. Dat levert een reductie van 96 celplaatsen op.

Dat resulteert in een reductie van de behoefte aan celcapaciteit van (60% van 96 =) 57.6 celplaatsen, waarmee de benodigde capaciteit op ($308.7 - 57.6 =$) 251.1 celplaatsen komt.

2.3 Niet meegewogen factoren

De volgende factoren, hieronder in willekeurige volgorde opgesomd, zijn niet bij de berekeningen betrokken, maar kunnen van invloed zijn op de benodigde detentiecapaciteit in Sint Maarten, in die zin dat meer cellen nodig zijn dan het hiervoor berekende aantal van 251.

1. De wettelijke bepalingen die zien op het gescheiden detineren van minderjarigen, vrouwen, jongvolwassenen, preventief gedetineerden, afgestraften en vreemdelingen. Ook is in de wet voorzien in een differentiatiemogelijkheid voor gedetineerden die tijdelijk een regime met intensieve persoonlijke begeleiding behoeven en ter beschikking gesteld. Idealiter bestaat voor elk van deze categorieën separate detentiecapaciteit waarbinnen pieken kunnen worden opgevangen. Dit is van invloed op de omvang van het aantal benodigde celplaatsen.
2. Het beperkte gebruik van de mogelijkheid binnen het Koninkrijk gedetineerden uit te wisselen betekent dat Sint Maarten zelf moet kunnen voorzien in het detineren van (groepen) gevangenen die vanwege een onderzoeksbelang, onderlinge rivaliteit of hun persoonlijkheid tijdens de (voorlopige) hechtenis gescheiden moeten worden gehouden.
In de onderlinge regeling beschikbaarstelling detentiecapaciteit¹⁵ is bepaald dat de landen Curaçao, Sint Maarten en Nederland voor wat betreft Bonaire, Sint Eustatius en Saba ten behoeve van elkaar tijdelijk detentiecapaciteit ter beschikking stellen. De reden dat deze regeling zeer beperkt wordt gebruikt zou zijn dat de procedure die volgens de regeling gevolgd moet worden voordat een gedetineerde overgedragen kan worden omslachtig en tijdrovend is. Ook wordt het kostenaspect genoemd.
Verder melden betrokkenen dat de regeling bedoeld zou zijn om gevangenen naar hun land van herkomst te kunnen terugsturen. Omstreeks de staatsrechtelijke transitie zijn dan ook enkele te Curaçao gedetineerde Sint Maarteners naar Sint Maarten en te Sint Maarten gedetineerde Curaçaoënaars naar Curaçao overgebracht. Daarna is van deze regeling door Sint Maarten nog eenmaal gebruik gemaakt. Vanuit Curaçao of de andere eilanden zijn geen verzoeken tot overbrenging binnengekomen.
Een ander gehanteerd argument is dat de regeling vermeldt dat het gaat om tijdelijke overdracht van gedetineerden. Het cellentekort in Sint Maarten is geen tijdelijk probleem, vandaar dat de onderlinge regeling daarvoor niet kan worden gebruikt, aldus betrokkenen.
Tot slot melden betrokkenen dat het lastig zou zijn om contact te leggen met de bestuurlijk verantwoordelijken door de steeds wisselende politieke verhoudingen.
3. Beleid dat er op is gericht de belasting van de detentie inrichting te verminderen, bijvoorbeeld het heenzenden van verdachten gedurende voorlopige hechtenis.¹⁶
4. Processen in de rechtshandhaving in Sint Maarten die zijn gericht op het voorkomen of sterk verminderen van detentie. Het OM eist bijvoorbeeld een lagere straf, of een andere straf dan vrijheidsbeneming. Verondersteld mag worden, dat het opheffen of doen verminderen van het gebrek aan detentiecapaciteit zal leiden tot een

¹⁴ Tabel 1 gaat uit van de wettelijke differentiatie van de detentiecapaciteit en dus van straffen ≥ 8 maanden terwijl de VI pas verleend kan worden bij een onvoorwaardelijke straf van ≥ 9 maanden. Het uiteindelijke effect van deze discrepantie in gebruikte cijfers is echter gering op het aantal benodigde celplaatsen.

¹⁵ Onderlinge regeling ex artikel 38, eerste lid Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden regelen de samenwerking tussen Curaçao, Sint Maarten en Nederland op het gebied van de onderlinge beschikbaarstelling van detentiecapaciteit (Stc. 2010, 3440).

¹⁶ Beleid PG van september 2009 inzake de beperking van de toepassing van de voorlopige hechtenis.

afname van die modaliteiten. Vraag en aanbod beïnvloeden elkaar immers. Veelzeggend is het volgende citaat uit de Today van 5 september 2013.

Today Newspaper

POSTED: 09/5/13 2:19 PM

Mega-embezzler may just get community service – No place in prison to execute sentences

St. Maarten – A man who embezzled almost \$220,000 in just 27 months from the Westin Hotel is facing a completely conditional prison sentence and community service because there is no place for him in the Pointe Blanche prison. Prosecutor Gonda van der Wulp had a prison sentence of 4 years in mind. “But if I ask for an unconditional prison sentence I know that it will not be executed,” she told the court. “There is no space.” Judge Koos van de Ven appeared flustered with this announcement and asked for a clarification. The prosecutor added that currently only suspects that are in pretrial detention and end up with a conviction are serving their sentence. Sentences for defendants that are not detained at the time of their trial cannot be executed. “There are still people walking around free with a conviction for armed robbery to their name,” Van der Wulp said.

5. De substantiële voorraad van nog te executeren vonnissen waarin een onvoorwaardelijke gevangenisstraf is opgelegd (zogenaamde lopende vonnissen).¹⁷ Van een inventarisatie van deze straffen is in het kader van dit onderzoek afgezien. De tenuitvoerlegging van deze straffen betekenen een substantiële – maar uiteindelijk tijdelijke – behoefte aan detentiecapaciteit).
6. De preventieve hechtenis in die gevallen, waarin uiteindelijk geen oplegging van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf (altijd met aftrek van voorarrest) volgde. Het bleek ondoenlijk te zijn een schatting te maken van de detentiejaren die hiermee gemoeid zouden zijn, omdat de benodigde gegevens, zoals het aantal in verzekeringstellingen en het aantal inbewaringstellingen, niet voorhanden zijn.
7. Het aanzienlijke aantal voorwaardelijke straffen. Te onderscheiden zijn onder meer de (deels) voorwaardelijke veroordeling, de voorwaardelijke invrijheidstelling en de taakstraf. In het onderzoek is gebleken dat slechts in het geval een voorwaardelijk veroordeelde opnieuw met politie en justitie in aanraking komt vanwege een nieuw strafbaar feit, het tot een vordering tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke straf komt. Verder blijkt uit het onderzoek van de Raad naar volwassenenreclassering dat in de onderzochte jaren slechts een derde deel van de opgelegde taakstraffen is afgerond. Het niet afronden van een taakstraf betekent het niet voldoen aan de voorwaarden bij een voorwaardelijke veroordeling of voorwaardelijk sepot. Als bij iedere overtreding van de voorwaarden tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf zal worden gevorderd, zal dat een toename van de behoefte aan detentiecapaciteit betekenen.
8. Het achterwege laten van de tenuitvoerlegging van vonnissen in overtredingszaken betekent dat de ‘stok achter de deur’ in de vorm van hechtenis bij het niet betalen van een geldboete afwezig is. Voor de tenuitvoerlegging hiervan is een – in omvang bescheiden – detentiecapaciteit nodig.
9. Capaciteit ten behoeve van de handhaving van de vreemdelingenwetgeving. De Raad heeft in dit onderzoek dat aspect buiten beschouwing gelaten. Direct betrokkenen schatten dat minimaal zes celplaatsen nodig zijn voor vreemdelingendetentie.
10. Beleid en wetgeving die in uitvoering zijn, bijvoorbeeld implementatie van het organisatie- en inrichtingsplan van het korps politie in Sint Maarten waarin onder meer is voorzien in een sterke groei van het korps en dus de opsporingscapaciteit.

¹⁷ Jaarverslag OM 2011: Als gevolg van het reeds jarenlang bestaande cellengebrek is er al over een periode van meer dan 10 jaar nauwelijks een lopend vonnis geëxecuteerd(...) Het sluitstuk is niet sluitend.

11. Het effect van levenslange gevangenisstraffen. In de vijf jaren waarover de gegevens zijn verzameld en op basis waarvan de berekeningen zijn gemaakt, werd viermaal een levenslange gevangenisstraf opgelegd (twee maal aan een volwassene en twee maal aan een jongvolwassene). Deze vier veroordelingen in de referentieperiode zijn niet representatief omdat inmiddels twee zaken in hoger beroep zijn omgezet in een gevangenisstraf van 30 jaren. In de twee andere zaken is behandeling in hoger beroep aanstaande. Overigens komt een veroordeling tot levenslang in Sint Maarten sporadisch voor.¹⁸ Het Constitutioneel Hof van Sint Maarten heeft de bepalingen in het nieuwe Wetboek van Strafrecht, die oplegging van een levenslange gevangenisstraf mogelijk maken, vernietigd.¹⁹
12. De toename van de criminaliteit, in omvang en ernst, gepleegd door jongeren en jongvolwassenen.²⁰ Wanneer die trend zich doorzet, heeft dat effect op de benodigde detentiecapaciteit.
13. De Raad kon niet beschikken over de uitspraken in hoger beroep. De effecten van het verschil tussen uitspraken in eerste aanleg en hoger beroep konden daarom bij de berekeningen niet worden betrokken.

¹⁸ Telefoongesprek d.d. 23 augustus 2013 met medewerker afdeling gedetineerdzorg die ruim twintig jaar in de gevangenis werkt.

¹⁹ Beslissing van het Constitutioneel Hof van Sint Maarten van 8 november 2013 (zaak 2013/1).

²⁰ E.C. Leertouwer en M.A. Verhoeven (WODC 2006). Memorandum 2006-5 Toepasbaarheid van de PMJ-ramingsmethodiek op de Nederlandse Antillen, p.5; KLPD, 2011. Criminaliteitsbeeldanalyse Sint Maarten: Een onderzoek naar georganiseerde en commune criminaliteit, p.182 en Jaarverslag OM 2012.

3

Beschikbare sanctiecapaciteit

Om te kunnen vaststellen of en hoe de toepasselijke wet- en regelgeving in de praktijk is geïmplementeerd hebben de onderzoekers van de Raad het huis van bewaring en strafgevangenis Pointe Blanche, de als huis van bewaring aangewezen politiecellen te Philipsburg en het als huis van bewaring aangewezen Grenshospitium te Simpson Bay bezocht.

De bevindingen van dit bezoek zijn vergeleken met de toepasselijke nationale en internationale wet- en regelgeving ten aanzien van de inrichting van detentieplaatsen en bejegening van gedetineerden. Vervolgens is daaruit een beeld van de beschikbare detentiecapaciteit ontstaan. De Raad beschouwt als beschikbare detentiecapaciteit die detentie- en celplaatsen die voldoen aan de normen die de nationale en internationale wet- en regelgeving stelt ten aanzien van de inrichting van detentie- en celplaatsen en bejegening van gedetineerden.

3.1 Gescheiden detineren van veroordeelden en niet-veroordeelden

wettelijk kader

Artikel 30 van de Staatsregeling van Sint Maarten bepaalt dat verdachten, uitzonderlijke omstandigheden buiten beschouwing gelaten, gescheiden worden gehouden van veroordeelden en aanspraak kunnen maken op een afzonderlijke behandeling overeenkomend met hun staat van niet veroordeelde persoon.

Uit de *United Nations Standard minimum rules for the Treatment of Prisoners (SMR)* is af te leiden dat de insluiting van preventief gehechten en afgestraften in de regel apart dient te geschieden.

De Landsverordening beginselen gevangeniswezen van 1996²¹ regelt in het eerste lid van artikel 20 dat niet-veroordeelden bij voorkeur niet met veroordeelde gedetineerden in een vertrek worden geplaatst. Bovendien bepaalt artikel 18 dat niet-veroordeelden aan geen andere beperkingen worden onderworpen dat die welke voor het doel van hun opsluiting of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in het gesticht noodzakelijk zijn.

mannen

praktijk in Sint Maarten

Sint Maarten beschikt momenteel over één penitentiaire inrichting, de 'strafgevangenis en huis van bewaring Pointe Blanche'. De inrichting is oorspronkelijk gebouwd als huis van bewaring en heeft vier vleugels die worden aangeduid als afdelingen voor respectievelijk preventief gehechten, jeugdigen (gedetineerden vanaf 18 jaar tot en met 23 jaar), huis van bewaring en afgestraften. Daarnaast beschikt Pointe Blanche over een aparte ruimte voor vrouwen.

Verder heeft de minister van Justitie van Sint Maarten op grond van het bepaalde in artikel 3, eerste lid Landsverordening beginselen gevangeniswezen in 2011 en 2013 bij ministeriële regelingen de eerste²² en de bovenste verdieping²³ van het Grenshospitium te Simpson Bay als huis van bewaring aangewezen. In de ministeriële regeling van 2011 is vermeld dat is voorzien in een regime en dagprogramma dat past bij de bestemming van een huis van bewaring en dat de gedetineerden gedurende de week vanuit het huis van bewaring te Philipsburg naar de inrichting Pointe Blanche worden vervoerd om aldaar aan het dagprogramma deel te nemen. In de ministeriële regeling van 2013 is niets vermeld over een speciaal regime of dagprogramma dat past bij de bestemming van een huis van bewaring.

De Raad heeft tijdens zijn inspectiebezoek geconstateerd dat veroordeelde en niet-veroordeelde mannelijke gedetineerden, lang en kortgestraften, vreemdelingen en personen met psychiatrische problemen in Pointe

²¹ P.B. 1996, no. 73.

²² Ministeriële regeling van 27 september 2013 (AB 2013, no. 20).

²³ Ministeriële regelingen van 21 december 2011 (AB 2012, no.3 en AB 2012, no. 4).

Blanche allemaal door elkaar zitten. Ook in de gijzelaarscellen en strafafdeling van Pointe Blanche zijn gedetineerden ondergebracht die feitelijk niet zijn gegijzeld en geen disciplinaire straf hebben omdat hun veiligheid elders niet gegarandeerd zou zijn. Ook worden de ziekenboegcellen voor niet zieke gedetineerden gebruikt. Tijdens het inspectiebezoek van de inspecteurs van de Raad waren alleen zieken in de ziekenboegcellen gedetineerd.

Ook in de als huis van bewaring aangewezen politiecellen te Philipsburg en het Grenshospitium Simpson Bay worden arrestanten, vreemdelingen, voorlopig gehechten en lang en kort gestraften door elkaar geplaatst.

Tijdens het bezoek hebben inspecteurs van de Raad tevens geconstateerd dat de gedetineerden in deze inrichtingen gedurende de week niet naar de inrichting Pointe Blanche worden vervoerd, zoals vermeld in de ministeriële regeling van 2011 en dat aan het in de regeling vermelde regime en dagprogramma zeer beperkt uitvoering worden gegeven. In de politiecellen te Philipsburg is er geen mogelijkheid tot recreatie of werken. Er is geen tv of bibliotheek. Ook in het Grenshospitium te Simpson Bay is op 1 tv na geen mogelijkheid tot recreatie of werken. Bovendien is op de zalen geen toetreding van daglicht en is het er erg warm. Er is geen mogelijkheid om te luchten in de open lucht.

Vrouwen

wettelijk kader

Naast het voor mannen geschetste wettelijk kader, dat ook voor vrouwelijke gedetineerden van toepassing is, schrijft artikel 3 van de Landsverordening Beginselen gevangeniswezen voor dat voor de opnemings van vrouwelijke gedetineerden afzonderlijke gestichten of afdelingen van gestichten worden aangewezen. In alle gevallen worden mannen en vrouwen te allen tijde gescheiden.

praktijk in Sint Maarten

De vrouwelijke gedetineerden zijn in Pointe Blanche ondergebracht in de aparte vrouwenafdeling, waarin lang- en kortgestraften, preventief gehechten, en vrouwen in vreemdelingenbewaring bij elkaar in één ruimte verblijven. Er zijn drie aparte slaapcellen. Tijdens het bezoek van de inspecteurs van de Raad onderging een minderjarig meisje de voorwaardelijke hechtenis in deze afdeling.

3.2 Differentiatie van kort- en langgestraften

wettelijk kader

De Landsverordening beginselen gevangeniswezen van 1996 regelt in artikel 5 dat in huizen van bewaring kunnen worden opgenomen degenen, die tot een gevangenisstraf veroordeeld zijn en wier straftijd niet meer dan acht maanden bedraagt.

De minister kan, indien dit door een openbaar belang vereist wordt, bepalen dat veroordeelden tot meer dan acht maanden tijdelijk in een huis van bewaring worden opgenomen.

Verder worden gedetineerden die meer dan de helft van tenminste drie jaren van een opgelegde onvoorwaardelijke straf hebben doorgebracht gescheiden gedetineerd van anderen.

praktijk in Sint Maarten

Zoals in paragraaf 3.1 is vermeld heeft Pointe Blanche verschillende afdelingen, ook een vleugel bestemd voor huis van bewaring (bedoeld voor kortgestraften met een speciaal regime). In de praktijk zijn kort gestraften vermengd met andere gedetineerden en verblijven zij zowel in Pointe Blanche, als in de als huizen van bewaring aangewezen politiecellen en het Grenshospitium Simpson Bay. Er is geen speciaal regime voor kortgestraften.

Tijdens het bezoek hebben inspecteurs van de Raad geconstateerd dat de gedetineerden in de politiecellen te Philipsburg en het Grenshospitium Simpson Bay gedurende de week niet naar de inrichting Pointe Blanche worden vervoerd en dat geen op een huis van bewaring toegespitst regime en dagprogramma worden uitgevoerd.

3.3 Gescheiden detineren van volwassenen en jeugdige veroordeelden

wettelijk kader

Artikel 37 van het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) bepaalt dat kinderen niet samen met volwassenen opgesloten mogen worden. Artikel 30 van de Staatsregeling van Sint Maarten vermeldt dat jeugdige verdachten en veroordeelden gescheiden worden gehouden van volwassenen en jeugdige veroordeelden worden behandeld in overeenstemming met hun leeftijd en wettelijke staat.

Volgens de *United Nations Standard minimum rules for the Treatment of Prisoners (SMR)* dient de insluiting van onder andere jongeren in de regel apart te geschieden.

Artikel 7 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen vermeldt dat de minister een of meer gevangenissen aanwijst, waarvan afdelingen in het bijzonder bestemd zijn voor de opnemng van mannelijke tot gevangenisstraf veroordeelden, die de leeftijd van eenentwintig jaren nog niet hebben bereikt. Tevens dient voor die categorie gedifferentieerd te worden naar tot gevangenisstraf veroordeelden van niet meer dan acht maanden en meer dan acht maanden. Het tweede lid van artikel 20 bepaalt dat mannelijke gedetineerden beneden de eenentwintig jaren bij voorkeur afgezonderd van de volwassen gedetineerden worden gehuisvest.

praktijk in Sint Maarten

Op 6 november 2012 is door het OM een beleidslijn van de penitentiaire inrichtingen bekendgemaakt betreffende insluiting van minderjarigen in Sint Maarten, totdat een definitieve voorziening is getroffen. Voor minderjarigen van 12 tot 18 jaar is een tweetal twee persoonscellen gereserveerd in het huis van bewaring gedeelte in het politiebureau te Philipsburg met een speciaal regime.

Ten tijde van het inspectiebezoek van de Raad was een drietal minderjarigen gehuisvest in een van de cellen van het als huis van bewaring aangewezen gedeelte van het politiebureau te Philipsburg. Bewakers meldden dat de minderjarigen één of twee keer per week in totaal enkele uren onderwijs ontvangen. Er zijn geen andere mogelijkheden voor zinvolle activiteiten en de minderjarigen worden niet overgebracht naar de inrichting Pointe Blanche om deel te nemen aan de activiteiten, met uitzondering van de mogelijkheid om één maal per week te sporten. Het Gemeenschappelijk Hof van Justitie oordeelde evenwel dat de detentieomstandigheden van de minderjarigen die verblijven in de als huis van bewaring aangewezen politiecellen aanvaardbaar zijn.²⁴

Tijdens het bezoek van de inspecteurs van de Raad onderging een minderjarig meisje de voorwaardelijke hechtenis in de vrouwenafdeling in Pointe Blanche. Ten tijde van haar veroordeling door het gerecht in eerste aanleg te Sint Maarten op 13 november 2013 verbleef zij in het huis van bewaring in Simpson Bay.

3.4 Gescheiden detineren van personen met een mentaal probleem

wettelijk kader

De *United Nations Standard minimum rules for the Treatment of Prisoners (SMR)* bepalen onder andere dat personen wier mentale gezondheid onverenigbaar is met de detentie in een gevangenis separaat ingesloten dienen te worden.

Ook de Landsverordening beginselen gevangeniswezen van 1996 regelt de differentiatie voor gedetineerden die tijdelijk een regime met intensieve persoonlijke begeleiding behoeven en ter beschikking gestelden. Volgens deze landsverordening is er een landsinrichting voor ter beschikking gestelden, waarin gedetineerden die op grond van de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van hun geestvermogens voor verblijf in een gevangenis of huis van bewaring ongeschikt zijn of wier observatie noodzakelijk is. Het voor ter beschikking gestelden aangewezen gesticht of de afdeling van dat gesticht is tevens ook bedoeld voor het onderzoek naar de geestesvermogens van niet-veroordeelden.

²⁴ <http://www.openbaarministerie.org/nl/st-maarten/actueel/persberichten>.

praktijk in Sint Maarten

Er is geen aparte afdeling voor gedetineerden die forensische psychiatrische zorg behoeven en evenmin is er een speciale ruimte voor de forensische observatie van personen.

Tijdens de inspectie van de Raad ontvingen drie gedetineerden van een psychiater van de *Mental health foundation* medicatie voor hun psychiatrische stoornis. De psychiater bezoekt de inrichting wekelijks. Tijdens het onderzoek van de Raad naar volwassenenreclassering heeft de Raad van de psychiater vernomen dat het niet bevorderlijk is voor de gezondheid van gedetineerden met psychiatrische stoornissen als zij niet separaat zijn gedetineerd. Ook psychiatrische observatie van gedetineerden op verzoek van het OM of rechter vindt in Pointe Blanche plaats te midden van andere gedetineerden, maar ook dat is zeer ongewenst.

3.5 Gescheiden detineren van vreemdelingen

wettelijk kader

De *United Nations Standard minimum rules for the Treatment of Prisoners (SMR)* bepalen dat de insluiting van vreemdelingen in de regel apart dient te geschieden, bij voorkeur in eenpersoons cellen.

praktijk in Sint Maarten

Het Grenshospitium Simpson Bay is gebouwd en in 2011 opgeleverd en is bedoeld als detentiecentrum voor het tijdelijk huisvesten van illegale vreemdelingen. Zoals in paragraaf 3.1. uiteengezet heeft de minister echter bij ministeriële regelingen het Grenshospitium als huis van bewaring aangewezen. Daarmee is het Grenshospitium te Simpson Bay niet meer exclusief beschikbaar voor het detineren van vreemdelingen.

De Raad heeft bij zijn inspectie geconstateerd dat de vreemdelingen in de praktijk niet gescheiden worden gehuisvest. Ze verblijven in de politiecellen in Philipsburg dan wel in het als huis van bewaring aangewezen gedeelte van de politiecellen in Philipsburg, te midden en regelmatig in dezelfde cellen als strafrechtelijke delinquenten.

3.6 De totale detentiefaciliteit in Sint Maarten

De Raad laat de door de minister van Justitie in 2011 en 2013 als huis van bewaring aangewezen cellen in het politiebureau te Philipsburg (12 celplaatsen, waaronder zes celplaatsen bestemd voor minderjarigen) en het Grenshospitium Simpson Bay (30 celplaatsen) buiten beschouwing.

In de eerste plaats omdat de Raad tijdens zijn bezoek heeft geconstateerd dat de als huis van bewaring aangewezen celplaatsen in het politiebureau te Philipsburg niet aan de eisen voor de langdurige insluiting, differentiatie, regime en behandeling van gedetineerden voldoen, zoals de (inter)nationale normen die ten aanzien van detentiecentra en de behandeling van gedetineerden stellen. Er is nauwelijks mogelijkheid tot recreatie of werken. Er is geen bibliotheek en geen tv. Hierdoor verschillen de cellen niet van politiecellen, die slechts geschikt zijn voor voorlopige hechtenis tot maximaal 10 dagen.

Voor de twee politiecellen die zijn aangewezen als huis van bewaring voor minderjarigen geldt hetzelfde. De minderjarigen worden eenmaal per week door de sportbegeleider van Point Blanche opgehaald voor sport en zij krijgen enkele malen per week les. Voor het overige is er geen mogelijkheid tot recreatie.

Ook het als huis van bewaring aangewezen Grenshospitium te Simpson Bay is niet geschikt voor tenuitvoerlegging van langdurige straffen. Op de zalen is geen toetreding van daglicht en het is er erg warm. Het verzoek om ventilatoren te mogen plaatsen is reeds sinds een half jaar in behandeling. Op een tv na is er geen mogelijkheid tot recreatie of zinvolle dagbesteding. De gedetineerden worden niet naar Pointe Blanche gebracht voor het dagprogramma, zoals in de ministeriële regeling is aangekondigd.

In de tweede plaats omdat deze als huis van bewaring aangewezen capaciteit volgens de minister van Justitie een tijdelijke uitbreiding betreft.

Ook de straf-, gijzelaar- en ziekenboegcellen in Pointe Blanche zijn door de Raad niet in de capaciteit meegenomen.

De totale detentiecapaciteit in Sint Maarten is daarmee:

Tabel 2:

Strafgevangenis en Huis van Bewaring Pointe Blanche	
mannen	134
vrouwen	9
Totaal	143

4

Oplossingsrichtingen

4.1 Uitbreiding detentiecapaciteit

Dit onderzoek toont op basis van een rudimentaire redenering aan dat in Sint Maarten sprake is van een aanzienlijk tekort aan celcapaciteit. Het meest voor de hand liggend is het denken in termen van uitbreiding van de detentiecapaciteit, waarbij op grond van (inter)nationale normen ervoor zorggedragen dient te worden dat jeugdigen, preventief gehechten, arrestanten, lang en kort gestraften, vreemdelingen en gedetineerden die psychiatrische zorg of observatie behoeven separaat gehuisvest worden.

Zoals ook door andere rapporteurs²⁵ al is opgemerkt is het louter creëren van meer detentieplaatsen geen oplossing van het probleem. Uitbreiding van cellen zal de druk op management en personeel in de reeds bestaande gevangenis doen toenemen en mogelijk een negatieve invloed hebben op bejegening en een humaan detentiebeleid. Verder is de gevangenisstraf de laatste, meest zware strafmodaliteit die, naar de ervaring leert, doorgaans een negatieve invloed heeft op een verantwoorde terugkeer van de afgestrafte in de samenleving.

Sint Maarten bevindt zich met de huidige detentieratio van 374 gedetineerden per 100.000 inwoners in januari 2011²⁶ in de regionale middenmoot. Een uitbreiding tot de door de Raad berekende 251 celplaatsen zou, bij volledige bezetting daarvan, resulteren in een detentieratio van 671 gedetineerden per 100.000 inwoners. Een ratio die in de regio nergens, en wereldwijd nauwelijks voorkomt.

Daarom dient bezien te worden of er andere mogelijkheden zijn dan uitsluitend uitbreiding van celcapaciteit. Een oplossing voor het detentietekort dient niet alleen in de repressieve sfeer te worden gezocht.

4.2 Integraal beleid gericht op preventie

De ligging van Sint Maarten in de Latijns-Amerikaanse en Caribische regio, de grote aantallen mensen uit Latijns-Amerika en de Cariben die in Sint Maarten verblijven,²⁷ in combinatie met het feit dat de gevangenispopulatie²⁸ en het levensdelictenratio²⁹ vergelijkbaar zijn met de landen in de regio maakt het noodzakelijk om ook 'best practices' uit de omliggende landen mee te nemen in een zoektocht naar oplossingen in de preventieve sfeer. De *United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)* en de *Latin American and Caribbean Region of the World Bank (Wereldbank)*³⁰ en het *National Bureau of Economic Research*³¹ doen hiernaar allerlei studies.

Uit die studies blijkt dat het mogelijk is criminaliteitscijfers te reduceren door implementatie van beleid gebaseerd op een combinatie van intensieve repressieve maatregelen en sociale programma's. Deze programma's houden onder andere in beheersing van risicofactoren als alcoholconsumptie en vuurwapenbezit, verhoging van de veiligheid in de openbare ruimte, betere sociale voorzieningen en programma's gericht op specifieke doelgroepen zoals jeugdigen en vrouwen.

²⁵ Zie noot 1.

²⁶ Zie bijlage I: ICPS baseert zijn berekening voor Sint Maarten op 140 gevangenen (immers ongeveer 140 celplaatsen) en 37.400 inwoners in 2010.

²⁷ http://www.sintmaartengov.org/Government/Ministry%20of%20Tourism%20Economic%20Affairs%20Transport%20and%20Telecommunication/stat/Documents/Census_2011_Press_Release.pdf.

²⁸ CBA Sint Maarten 2011.

²⁹ The international homicide count and rate per 100.000 population (1995-2011), zie: <http://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/homicide.html>, geraadpleegd op 30 augustus 2013.

³⁰ The Worldbank – Water, Disaster Management, and Urban Development Group Latin America and Caribbean Region; Case study reduction of crime in Bogota: A decade of citizens' security policies, 2005.

³¹ Het National Bureau of Economic Research is een non-gouvernementele organisatie gevestigd in de Verenigde Staten die wetenschappelijk onderzoek verricht op het terrein van economie, rapport "The economics of crime- Lessons for and from Latin America" uit 2010.en de University of Chicago, Understanding the high crime rates in Latin America- The Role of Social and Policy factors".

De aanpak van criminaliteit moet gericht zijn op de verandering van omgevingsfactoren waardoor het anti-sociale gedrag vermindert en het gewenst gedrag vergroot wordt.

In bijvoorbeeld St. Kitts & Nevis is het *Crime Stoppers* Programma geïmplementeerd.³² Een bestuur ziet toe op de uitvoering van het programma. Het programma is een samenwerking tussen de bevolking, de media, politie en justitie. Deze samenwerking maakt het mogelijk anoniem aangifte te doen en de samenleving te betrekken bij de strijd tegen misdaad.

4.3 Uitbreiding elektronisch toezicht

De Raad realiseert zich dat de ernst van veel delicten zich niet leent voor alternatieve straffen.³³ Een uitbreiding van het huidige palet aan alternatieve straffen ligt daarom niet voor de hand.

Wel kan gedacht worden aan de mogelijkheid van elektronisch toezicht (ET) in het geval van schorsing uit de preventieve hechtenis (ook wel ET als 'voorkeur model' genoemd). Behalve vermindering van de druk op de detentiecapaciteit kan ET ook behoud van werkgelegenheid en scholing bevorderen en daarmee de resocialisatie.³⁴

Een voorwaarde voor het slagen hiervan is uiteraard wel dat het toezicht op de ET-cliënt functioneert. Tijdens het onderzoek van de Raad naar volwassenenreclassering is gebleken dat de Stichting Justitiële Instellingen Bovenwinden (SJIB), de reclasseringsinstelling die toezicht houdt op de uitvoering van het ET, sinds eind 2010, in tegenstelling tot daarvoor, geen meldingen meer ontvangt in het geval de voorwaarden van het ET worden overtreden of in geval van storingen van het systeem.

4.4 Verbeteren registratie

De beschikbare celcapaciteit kan efficiënter benut worden als onder meer het openbaar ministerie, het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en het huis van bewaring en strafgevangenis Pointe Blanche hun registratie van gegevens verbeteren.

Uit het in paragraaf 1.1. genoemde rapport van het WODC uit 2006 blijkt dat de behoefte aan toekomstige celcapaciteit berekend kan worden met de volgende data: cijfers over de gemiddelde bezetting, het aantal veroordeelde arrestanten, de gemiddelde opgelegde strafduur en de nog aanwezige voorraden. Met deze informatie is het mogelijk de instroom van nieuwe gedetineerden beter te berekenen en te voorspellen hoe lang een cel bezet zal zijn, waarmee op lange termijn de detentiebehoefte beter bepaald kan worden. Ook kunnen op de langere termijn de effecten van gekozen oplossingen worden beoordeeld.

³² Bijlage II.

³³ Memorandum 2006-5 Toepasbaarheid van de PMJ-ramingsmethodiek op de Nederlandse Antillen (2006). E.C. Leertouwer en M.A. Verhoeven.

³⁴ In het jaarplan voor 2012 noemt het OM te Sint Maarten het elektronisch toezicht een betaalbaar alternatief.

5

Conclusie

In de voorgaande hoofdstukken is aan de hand van het gemiddelde aantal jaren opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraffen aan volwassenen, jongvolwassenen en minderjarigen in de jaren 2008 tot en met 2012 indicatief berekend dat in Sint Maarten in ieder geval 251 celplaatsen nodig zijn, terwijl het aantal beschikbare celplaatsen nu 143 is.

Dat betekent, dat van alle door de rechter opgelegde vrijheidsstraffen (naast het deel dat als gevolg van voorwaardelijke invrijheidstelling niet ten uitvoer wordt gelegd), ten minste 40% niet kan worden geëxecuteerd.

Bij het maken van deze berekening is de mogelijkheid van voorwaardelijke invrijheidstelling betrokken. Verder benoemt de Raad een aantal factoren dat niet bij de calculatie betrokken is, maar wel kan leiden tot een grotere vraag naar celplaatsen. Zo is bijvoorbeeld geen rekening gehouden met de wettelijke bepalingen die voorzien in het gescheiden detineren van minderjarigen, vrouwen, jongvolwassenen, preventief gedetineerden en afgestraften, gedetineerden die een regime met intensieve persoonlijke begeleiding behoeven, ter beschikking gestelden en vreemdelingen. Als Sint Maarten de wettelijke bepalingen in bijvoorbeeld de Staatsregeling wil naleven dient werk te worden gemaakt van separate voorzieningen voor deze categorieën. Dat heeft vanzelfsprekend een opwaartse invloed op de behoefte aan detentiecapaciteit.

Daarnaast werd niet bij de berekening betrokken bijvoorbeeld het beleid dat er op is gericht de toepassing van de voorlopige hechtenis te beperken en de lagere strafeis van het OM, soms ook bij verdenking van ernstige delicten. Verwacht kan worden dat opheffing of vermindering van het tekort aan detentiecapaciteit zal leiden tot wijziging van dat beleid, waardoor op termijn meer celplaatsen nodig zullen zijn.

Ook de substantiële voorraad nog te executeren vonnissen waarin een onvoorwaardelijke gevangenisstraf is opgelegd en het aanzienlijke aantal voorwaardelijke straffen, waarvan is gebleken dat het openbaar ministerie nauwelijks tenuitvoerlegging vordert in het geval de voorwaarde(n) wordt(en) is (zijn) overtreden, zijn niet betrokken bij de berekening. Als het OM deze vonnissen daadwerkelijk executeert en tenuitvoerlegging van voorwaardelijke straffen vordert en de rechter deze vordering toewijst, leidt dat tot een grotere behoefte aan celplaatsen. In hoofdstuk 3 noemt de Raad nog een aantal factoren.

Met de huidige 143 celplaatsen bevindt Sint Maarten zich met 374 gedetineerden per 100.000 inwoners per januari 2011 in de regionale middenmoot. Een uitbreiding tot 251 celplaatsen zou, bij volledige bezetting daarvan, resulteren in omgerekend een detentieratio van 671 gedetineerden per 100.000 inwoners. Een ratio die in de regio nergens, en wereldwijd nauwelijks wordt gezien.

Alleen al om deze reden zijn meer en andere maatregelen nodig dan alleen uitbreiding van detentiecapaciteit. De Raad heeft mogelijke alternatieven voor de detentie van delinquenten bestudeerd, en onder andere 'best practices' in de regio onder de loep genomen. Hieruit komt naar voren dat departement overstijgend beleid, gericht op beheersing van risicofactoren als alcoholconsumptie en vuurwapenbezit, en speciale programma's gericht op specifieke doelgroepen als jeugdigen en vrouwen hun vruchten afwerpen.

Bijlagen

Bijlage I Detentieratio in de regio

Land	PPR
Virgin Islands (US)	539
Saint Kitts & Nevis	495
Virgin Islands (UK)	468
Dominica	431
Grenada	423
Curaçao	422
Anguilla	387
Bahama's	382
Saint Vincent & Grenadines	379
Sint Maarten	374 ^[1]
Cayman Islands	361
Barbados	354
Antigua & Barbuda	330
Saint Lucia	315
Puerto Rico	303
Aruba	269
Trinidad & Tobago	276
Martinique	225
Dominicaanse Republiek	213
Jamaica	174
Guadeloupe	168
Nederland	94
Haïti	55

[1] ICPS baseert zijn berekening voor Sint Maarten op de volgende cijfers: 140 gevangenen en 37.400 inwoners.

Het *International Centre for Prison Studies (ICPS)*³⁵ is een non-gouvernementele organisatie die periodiek de *World Prison Population List* uitbrengt. Daarin is onder meer per land opgenomen het aantal gedetineerden per 100.000 inwoners. In bovenstaande tabel zijn opgenomen de *Prison Population Rates (PPR)*³⁶ per 100.000 inwoners in het Caribisch gebied en Nederland in januari 2011.

³⁵ www.prisonstudies.org.

³⁶ Ninth edition, 2011 www.prisonstudies.org > Publications > List.

Bijlage II: Crime Stoppers Programma

CRIME STOPPERS REMAINS EFFECTIVE IN ST. KITTS AND NEVIS

St. Kitts and Nevis Information Service Monday, Oct 7th, 2013 20:01 UTC |

BASSETERRE, St. Kitts (SKNIS) -- The success of Crime Stoppers St. Kitts-Nevis, was shared with delegates from Africa, Australia, Asia and Eastern Europe who attended the 34th Annual Crime Stoppers International Conference last week.

Commissioner of Police Celvin G. Walwyn participated in the September 29 to October 02 conference held in Barbados and told his colleagues "the programme has been very successful" since its launch in the twin-island Federation in December 2012.

"Since the introduction of Crime Stoppers St. Kitts-Nevis, many arrests have been made and two cold (homicide) cases were re-opened because of concrete tips received from the concerned citizens of the Federation," he stated.

While there was exchange of best practices with law enforcement officials from across the region and further afield, the highlight came when a representative of the Coalition of Support for St. Kitts-Nevis Security Initiatives (CSSKSNI) purchased and donated a new tool to be used by law enforcement to aid in criminal investigations. The product was one of two tools shown to the top police official.

Commissioner Walwyn expressed pleasure for the ongoing support from the private sector coalition.

"The donation of this product saves the police force many thousands of dollars and will impact the reduction of property crimes in the Federation," he explained, deliberately withholding the name of the tool. "The product will be introduced to members of the Criminal Investigation Division in the latter half of October 2013."

Commissioner Walwyn encouraged the public to continue calling 1-800-8477 to report crimes anonymously. The caller does not have to give a name or number and may be eligible for a reward. All calls are answered by an agent in Canada who cannot tell the identity of a caller.

The police chief reiterated his appreciation to the CSSKSNI as well as to the Crime Stoppers St. Kitts-Nevis Board, the Government of St. Kitts and Nevis, the men and women of the Royal St. Christopher and Nevis Police Force and the general public for their continued support as the law enforcement agency follows the new motto of "Making the Difference in Community and Law Enforcement."

For more information about Crime Stoppers visit www.sknpolice.com or www.crimestoppers.kn.

Bijlage III: Overzicht van de geraadpleegde documenten

- Alexander, M.L., Arends, H. & Van Eck, J. (2010), *Toetsing Overheidsapparaten Sint Maarten en Curaçao*.
- Bandell, R., Schoof, N. & Gibson, R., *Rapportages aan het ministerieel overleg over 2011 en 2012*.
- Camelia-Römer, S.F.C., e.a. (2006), *Evaluatieonderzoek Rechtshandhaving: De keten is zo sterk als de zwakste schakel*. Curaçao: De Curaçaosche Courant N.V.
- Leertouwer, E. C. & M.A. Verhoeven, M.A. (2006), *Memorandum 2006-5 Toepasbaarheid van de PMJ-ramingsmethodiek op de Nederlandse Antillen*. Den Haag: WODC.
- Mesu, W., Stoffers, E. & Harrigan, B. (2011), *Criminaliteitsbeeldanalyse Sint Maarten: Een onderzoek naar georganiseerde en commune misdrijven*, Zoetermeer: Korps landelijke politiediensten.
- Social Economic Council Sint Maarten, advice nr. 2012 – 002, september 2012, *Landscourant van Sint Maarten* 2013, nr. 5.
- University of Chicago Press (2010), *Understanding the high crime rates in Latin America- The Role of Social and Policy factors*.
- Verhoeven M.A., e.a. (2007), *Georganiseerde criminaliteit en rechtshandhaving op St. Maarten*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Worldbank: Water, Disaster Management, and Urban Development Group Latin America and Caribbean Region (2005), *Case study reduction of crime in Bogota: A decade of citizens' security policies*.
- Worldbank & The United Nations Office on Drugs and Crime (2007), *Crime, Violence and development: Trends, Costs, and Policy Options in the Caribbean*.

Colofon

Raad voor de rechtshandhaving
Charles Vogesstreet 7 | Joeliva building Philipsburg | Sint Maarten
www.raadrechtshandhaving.com

December 2013 | J-22025